

УДК 631/635 : 929 Гродзинський

В.А. ВЕРГУНОВДержавна наукова сільськогосподарська бібліотека НААН України
Україна, 03680 м. Київ, вул. Героїв Оборони, 10

СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКА ДОСЛІДНА СПРАВА У ТВОРЧІЙ СПАДЩИНІ АКАДЕМІКА АН УРСР А.М. ГРОДЗИНСЬКОГО

Методом історико-наукового аналізу розкрито внесок академіка АН УРСР А.М. Гродзинського (1926–1988) у розвиток теорії і практики рослинництва та ґрунтознавства.

Ключові слова: А.М. Гродзинський, сільське господарство, сільськогосподарська дослідна справа, алелопатія, рослинництво, меліорація, ґрунтознавство, луківництво, природознавство.

Згідно із Законом України «Про бібліотеки і бібліотечну справу» (32/95–ВР), основними завданнями бібліотек є не лише комплектування, опрацювання та належне зберігання накопиченого віками досвіду у вигляді книг, а й достойна їх репрезентація. Насамперед це необхідно для забезпечення повноцінного функціонування бібліотек, віднесених відповідними положеннями згаданого Закону України до категорії спеціальних (бібліотеки академій наук, науково-дослідних інститутів, навчальних закладів та ін.). У новому тисячолітті репрезентацію бібліотечних фондів розглядають не лише як обов'язкову умову успішного розвитку інформатизації, а й як перспективний інноваційний продукт. У зв'язку з цим у межах офіційних заходів Національної академії аграрних наук України, одним з яких є Всеукраїнський фестиваль науки, в Державній науковій сільськогосподарській бібліотеці (ДНСГБ) НААН 6 квітня 2012 р. відбулися чергові наукові читання, започатковані у 2001 році. Цьогорічні наукові читання було присвячено Людині, Громадянину й Вченому — академіку АН УРСР А.М. Гродзинському (1926–1988). Постає слушне запитання: чому вшанування українського вченого світового масштабу, якого

деякі вітчизняні історики природознавства називають «Вернадським у біології», відомого передусім за напрямками наукової діяльності «ботаніка», «інтродукція» та «фізіологія рослин», відбулося в бібліотечній установі аграрного профілю?

Відповісти на це запитання можна, використавши загальнонаукові (аналіз, синтез, класифікація), міждисциплінарні (історико-системний), історичні (проблемно-хронологічний, порівняльно-історичний, описовий, ретроспективний, джерелознавчого та історіографічного аналізу і синтезу) методи.

Як історик аграрної науки і насамперед основоположної її складової — сільськогосподарської дослідної справи, автор цієї статті має всі підстави стверджувати, що науково-практичним досягненням А.М. Гродзинського сприяли потяг з дитинства до пізнання навколишнього середовища та допитливість.

Любов до живої природи, вміння дивуватися побаченому, прагнення з малих років до самостійного мислення й пошуку відповідей на запитання, які його зацікавили, А. Гродзинський успадкував від батьків, котрі прищеплювали й підтримували в дітях спостережливість, небайдужість, дбайливе ставлення до навколишнього середовища.

Чотири попередні зібрання, які також відбулися у ДНСГБ НААН, а саме: 2001 р. —

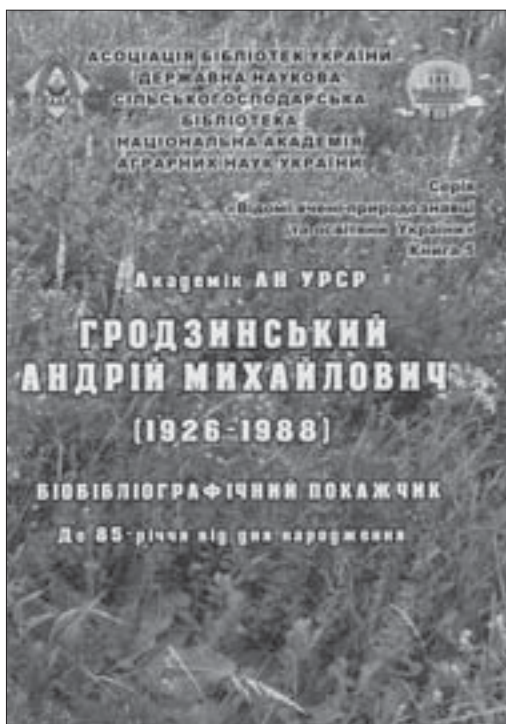

Рис. 1. Біобібліографічний покажчик, присвячений 85-річчю від дня народження академіка АН УРСР А.М. Гродзинського

присвячені професору О.А. Янаті (1888–1938) — автору першої української ботанічної класифікації [1]; 2005 р. — 135-річчю від дня народження професора Київської політехніки К.Г. Шіндлера (1869–1940) — засновника першої в Європі машинно-випробувальної станції [2]; 2008 р. — 75-річчю від дня народження заслуженого професора Київського університету М.М. Новикова (1933–2007) — відомого українського вченого-матеріалознавця та історика науки [3]; 2010 р. — 80-річчю академіка НАН України Д.М. Гродзинського [4], безпосередньо стосуються розвитку сільськогосподарської дослідної справи в Україні як складової національного надбання. Творча спадщина вченого зі світовим ім'ям — академіка АН УРСР А.М. Гродзинського є беззастережною підставою для проведення читань з історії аграрної науки.

Розділ «Література про життя і діяльність» доповненого біобібліографічного покажчика, присвяченого 85-річчю від дня народження академіка АН УРСР А.М. Гродзинського (рис. 1), включає аналіз 104 найменувань наукових джерел, що є безперечним свідченням великого внеску видатного вченого у розвиток української біологічної науки [5, с. 181–191]. Лише у трьох з цих джерел йдеться про внесок А.М. Гродзинського у науково-освітнє забезпечення агропромислового виробництва в Україні. Так, В. Большак у газеті «Зміна» за 1953 р. звертає увагу на «агрономічне» коріння А. Гродзинського та потяг юнака до природничих наук [6]. Змістовніше розкривають внесок ученого в запровадження біологічних досліджень у Центральному республіканському ботанічному саду АН УРСР укладачі його бібліографії (2006). Зокрема, автори наголошують на тому, що у Відділенні загальної біології АН УРСР за сприяння Андрія Михайловича «... зустрічали всіляку підтримку науковій дослідженню, спрямовані на розвиток сільського господарства: питання екології, охорони природи, підвищення родючості ґрунтів, боротьби з бур'янами, впровадження проміжних посівів кормових культур селекції ЦРБС УРСР» [7]. Оригінальна стаття історичного характеру колективу авторів у журналі «Карантин і захист рослин» розкриває сутність досліджень А.М. Гродзинського та його учнів з наведенням науково обґрунтованих аргументів щодо аллопатії як теоретичного підґрунтя формування фітоценозів — основи сучасних сталих агроландшафтів [8].

Творча спадщина А.М. Гродзинського дає всі підстави вважати академіка кращим представником плеяди українських вчених-аграріїв, переконливим свідченням чого є основні етапи його трудової та наукової діяльності, пов'язані, зокрема, з рослинницькими галузями сільського господарства:

розпочав трудову діяльність кубівником у Казахському НДІ землеробства в 1942 р.;

закінчив Кінь-Колодезький сільськогосподарський технікум в 1944 р., паралельно працював бригадиром польової бригади у племгоспі протягом 1943–1944 рр., а в 1944–1945 рр. — керівником його відділення;

у 1948–1950 рр., водночас зі службою в Радянській Армії та виконанням обов'язків секретаря комсомольського бюро 310-го будівельного батальйону Головморбуду м. Севастополя, заочно навчався на агрономічному відділенні Московської сільськогосподарської академії ім. К.А. Тімірязєва;

протягом 1950–1954 рр. стаціонарно навчався на агрономічному факультеті Білоцерківського сільськогосподарського інституту, де організував студентське наукове товариство;

фахову виробничу діяльність розпочав дільничним меліоратором Козелецької лукомеліоративної станції (Чернігівська обл.);

дисертацію на тему «Поступление и передвижение питательных веществ в растениях под влиянием обработки почвы и удобрений» [9] на здобуття наукового ступеня кандидата біологічних наук захищено в 1958 р. на засіданні спецради Інституту фізіології рослин та агрохімії АН УРСР. Докторську дисертацію на тему «Аллелопатия в жизни растений и их сообществ» [10] захищено на засіданні спецради при Відділенні загальної біології АН УРСР в 1965 р. Наукові висновки та практичні рекомендації обох дисертаційних робіт досі є актуальними для агрономії, зокрема, для галузей рослинництва та загального землеробства;

власне бачення перспектив розвитку рослинництва вчений виклав в узагальненому варіанті у брошурі під заголовком «Рослинництво майбутнього» (К., 22 с.), яку видано друком в 1964 р. [11]. Ця наукова праця фактично акумулювала всі дослідження вченого із зазначеної проблеми, проте першу репрезентацію результатів цієї роботи зроблено у статті «Надходження і пересування поживних речовин в рослинах кукурудзи», яка вийшла друком у № 4 журналу «Вісник сільськогосподарської науки» за 1958 р. [12];

у 1965 р. А.М. Гродзинському довірено піклування про Центральний республіканський ботанічний сад АН УРСР (нині — Національний ботанічний сад ім. М.М. Гришка НАН України);

стажування в 1966 р. у провідних наукових установах ФРН з метою вивчення біохімії ґрунтів сприяло, як виявилось згодом, подальшому розвитку українського ґрунтознавства;

Загальними зборами АН УРСР 27.12.1973 р. А.М. Гродзинського обрано членом-кореспондентом за напрямом «ботаніка», а 29.12.1979 р. — академіком за напрямом «фізіологія рослин»;

у 1987–1988 рр. вчений за сумісництвом викладав в Українській сільськогосподарській академії;

науково-популяризаційну активність А.М. Гродзинського (видання книг, брошур, створення фільмів) було спрямовано на вирішення проблем природоохоронної тематики. Особливу увагу вчений приділяв процесам хімічної взаємодії рослин та ґрунту за умов зростання антропогенного навантаження у системі сільськогосподарського виробництва, а також пошуку шляхів запобігання його негативній дії. У зв'язку з цим, слід звернути увагу на діяльність Андрія Михайловича, спрямовану на надання практичних порад виробникам сільськогосподарської продукції на сторінках галузевих періодичних видань. Так, у випусках газети «Колгоспне село» за 1963–1965 рр. ученим було опубліковано два десятки статей, присвячених проблемним питанням [13–16]. Не менш продуктивно протягом 1965–1976 рр. академік Гродзинський співпрацював з газетою «Сільські вісті» [17–19]. Слід також відзначити статті А.М. Гродзинського, розміщені у фактично першому фундаментальному вітчизняному довідковому виданні — «Українська сільськогосподарська енциклопедія». Для 1-го тому, який вийшов друком у 1970 р., ученим підготовлено статті: «Аллелопатія», «Біологічний годинник», «Ботанічний сад» [20–22], а для 3-го тому, який побачив світ у 1972 р., — статті «Фотоперіодизм»,

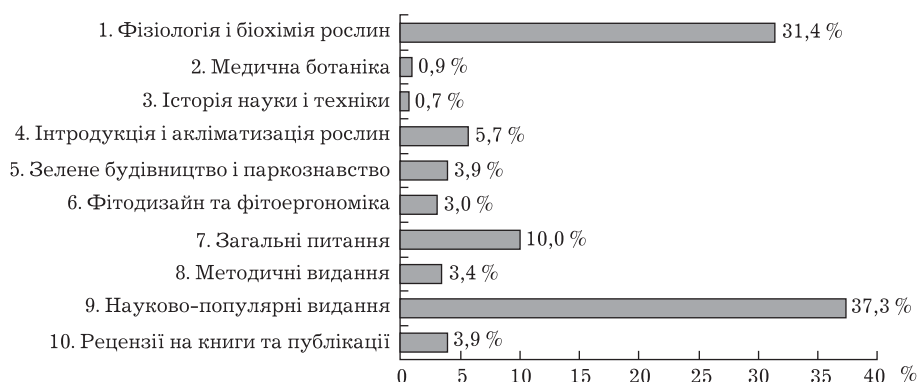

Рис. 2. Контент-аналіз наукових праць А.М. Гродзинського за напрямками досліджень (у відсотковому співвідношенні)

Рис. 3. Контент-аналіз наукових праць А.М. Гродзинського з напрямку «сільськогосподарські дослідження», кількість одиниць

«Спрямоване виховання рослин» та «Ріст рослин» [23–25];

монографії «Аллелопатія в житті рослин і їх сообществ» (К., 1965) [26], «Основи хімічної взаємодії рослин» (К., 1973) [27] та «Аллелопатія растений и почвоутомление» (К., 1979) [28] залишаються настільними книгами для вчених-аграріїв, їх також використовують у навчальному процесі заклади та установи сільськогосподарського спрямування. У доповіді «О фундаментальных прикладных исследованиях в сельском хозяйстве, проводимых в Академии наук Украинской ССР» [29], опублікованій у збір-

ці «Наука — сельскохозйственному производству» (М.: Наука, 1984), А.М. Гродзинський у тематичних програмах діяльності «Великої Академії» аргументовано піднімає на високий щабель значення сільськогосподарської дослідної справи;

слід також відзначити фундаментальні дослідження проблеми сільськогосподарської меліорації та луківництва, проведені на початку наукової діяльності А.М. Гродзинського, результати яких викладено у статті «Верхове болото» [30] у випуску газети «Колгоспне село» за 11 вересня 1964 року. Першою публікацією майбутнього вченого була стаття «Поліпшити луки в нашому районі» [31] у районній газеті «Ленінський шлях» за 1953 р. Пізніше результати цих досліджень узагальнено у праці колективу авторів «Словарь-справочник по агрофитоценологии и луговедению», яка вийшла друком у 1991 р. у видавництві «Наукова думка» вже після смерті вченого [32];

аргументом на користь того, що А.М. Гродзинський був фахівцем з історії аграрної науки, є стаття «История представления о почвоутомлении», надрукована у збірці «Аллелопатическое почвоутомление» (К., 1979) [33];

від самого початку своєї творчої діяльності А.М. Гродзинський не полишав без уваги дослідження проблем аграрного виробництва. Прикладом цього є його стаття

Персональний склад НАН України за напрямками «ботаніка» та «фізіологія рослин» (1918–2008)

Напрями науки	Академіки	Члени-кореспонденти	Іноземні члени
Ботаніка	1. Липський В.І. (1919) 2. Фомін О.В. (1921) 3. Навашин С.Г. (1924) 4. Бородін І.П. (1925) 5. Ситник К.М. (27.12.1973)	1. Залеський В.К. (1925) 2. Крилов М.П. (1925) 3. Холодний М.Г. (1925) 4. Свіренко Д.О. (27.05.1934) 5. Ситник К.М. (20.12.1967) 6. Гродзинський А.М. (27.12.1973) 7. Голубець М.А. (29.03.1978) 8. Шеляг-Сосонко Ю.Р. (29.03.1978) 9. Вассер С.П. (15.01.1988) 10. Тарабрін В.П. (15.01.1988) 11. Черевченко Т.М. (14.04.1995)	1. Райвен П. (США) – 23.03.1994 р.
– палеоботаніка	1. Криштофович А.М. (12.02.1945)		
– геоботаніка	1. Голубець М.А. (18.05.1990) 2. Шеляг-Сосонко Ю.Р. (18.05.1990)		
– ботаніка, – фізіологія	1. Вотчал Є.П. (1921)		
Фізіологія рослин	1. Гродзинський А.М. (29.12.1979)	1. Гродзинський Д.М. (2.04.1976) 2. Сідоров В.А. (25.11.1992) 3. Григорюк І.П. (7.04.2000) 4. Мусатенко Л.І. (16.03.2003)	1. Ценк М. (США) – 25.11.1992 р. 2. Мокронос А.Т. (Росія) – 7.04.2000 р.
– ботаніка, фізіологія	1. Вотчал Є.П. (1921)		
– фізіологія і біохімія рослин		1. Оканенко А.С. (20.12.1967)	
– фізіологія рослин, генетика		1. Кунах В.А. (4.12.1997)	
– біохімія, фізіологія			1. Берджен А. (Велика Британія) – 20.03.1992 р.

(у співавторстві) «План збирання і хлібо-здачі коженицького колгоспу ім. 9 січня» [34], яка вийшла друком 26 червня 1953 р. у білоцерківській районній газеті «Ленінський шлях». Заслуговують на увагу також статті вченого «Геоботанічні та агробіоценологічні проблеми спеціалізації сільськогосподарського виробництва», опубліковані в «Укра-

їнському ботанічному журналі» (1980) [35], «Результаты комплексных исследований АН УССР и Южного отделения ВАСХНИЛ в области сельского хозяйства» [36], надруковані у збірці «Сельскохозяйственная наука на современном этапе» (1980) та «От геоботаники — к агроботанике, от биогеоценологии — к агробиоценологии» [37];

наукова школа академіка Гродзинського налічує 13 докторів та 50 кандидатів біологічних та сільськогосподарських наук.

Проявом глибокої шани до А.М. Гродзинського є зберігання у фондах ДНСГБ усіх його найвідоміших наукових праць із загальної кількості публікацій, яких налічується 500; за тематикою 440 праць зусиллями працівників бібліотеки визначено 10 провідних напрямів дослідної роботи вченого, у тому числі — напрям «загальні питання сільського господарства» (рис. 2).

Контент-аналіз наукових праць А.М. Гродзинського з напрямку «сільськогосподарські дослідження» засвідчив, що в основі їх лежать дві проблеми: 1) ґрунтознавство та 2) агрофітоценологія (рис. 3).

Більшість праць А.М. Гродзинського було представлено на демонстраційних стендах V читань, до яких було приурочено вихід біобібліографічного покажчика «Академік АН УРСР А.М. Гродзинський» [5] у серії «Відомі вчені-природознавці та освітяни України». Це друге видання — покажчик, підготовлений за участі рідних А.М. Гродзинського, доповнено новими розділами — «Наукова школа» і «Література про життя та діяльність», а також спогадами колег та учнів. Так, до покажчика увійшли спогади брата А.М. Гродзинського — академіка НАН України Д.М. Гродзинського. У процесі роботи над покажчиком автори керувалися висловлюванням фундатора АН України академіка В.І. Вернадського про те, що «Історія науки і її минуле повинні критично сприйматися кожним науковим поколінням і не лише тому, що поповнюються запаси наших знань про минуле, відкриваються нові документи або з'являються нові можливості з відновлення минувшини. Ні! Необхідно знову піддавати історію науки переосмисленню, знову історично повертатись до минулого, бо завдяки розвитку сучасного знання в минулому отримує значення одне і втрачає інше. Кожне покоління наукових дослідників шукає і знаходить в історії науки відображення наукових течій свого часу.

Просуваючись вперед, наука не тільки створює нове, але, безумовно, переоцінює старе, пережите».

На підставі матеріалів довідника Палія В.М., Храмова Ю.О. «Національна академія наук України. 1918–2008. Персональний склад» (К.: Фенікс, 2008. — 345 с.) [39], п'яте перевидання якого приурочено до 90-річчя НАН України (2008), автором цієї статті проведено історико-наукове дослідження обрання понад 1500 дійсних членів (академіків) і членів-кореспондентів НАН України, а також її іноземних членів. Результати цього аналізу засвідчили, що протягом 90-річного функціонування Академії наук дійсними членами з напрямку «ботаніка» обрано 5 осіб, членами-кореспондентами — 11, а також 1 іноземного члена. За напрямом «фізіологія рослин» обрано 1 академіка, 6 членів-кореспондентів та 2 іноземних членів (таблиця).

Цікава деталь: А.М. Гродзинський став першим й залишається в історії Академії єдиним дійсним членом за напрямом «фізіологія рослин», якщо не брати до уваги той факт, що в 1921 р. академіком за двома напрямами — «ботаніка» та «фізіологія» було обрано Є.П. Вотчала.

Завдяки дослідженням А.М. Гродзинського і науковому обґрунтуванню значення хімічної взаємодії рослин між собою та ґрунтом, тобто явища алелопатії, рослинництво одержало теоретично обґрунтовані практичні рекомендації щодо чергування культур у сівозмінах, створення оптимальної структури посівної площі при розробці зональних систем землеробства тощо.

Не менш значущими є напрацювання вченого, які стосуються проблем агрохімії, ґрунтознавства, зокрема меліорації ґрунтів, а також луківництва. Підтвердженням вагомості науково-практичного внеску академіка у розвиток галузей землеробства та рослинництва, що ґрунтується на розробленій школою А.М. Гродзинського теорії алелопатичної взаємодії, є заснування в 1994 р. Міжнародним алело-

патичним товариством (International Allelopathy Society — IAS) премії ім. А.М. Гродзинського (Grodzinskii Award: For the best single publication or book relating to allelopathy to be awarded on a biannual basis). Академік А. Гродзинський в організаторській діяльності завжди дотримувався принципів державницького підходу до погодженого планування спільних, взаємодоповнюючих досліджень в інститутах академічної та галузевої аграрної науки.

Широка репрезентація творчої спадщини видатних вітчизняних вчених, одним з яких є академік АН УРСР А.М. Гродзинський, шляхом проведення спеціальних заходів (конференція, читання, «круглий стіл») за активної участі фахівців, студентів, представників засобів масової інформації піднімає на новий щабель вагомість спеціальних бібліотек. При цьому призначення бібліотек не обмежується функцією збереження у друкованому вигляді духовних і культурних цінностей та можливістю привернути увагу суспільства до появи перспективного наукового напрямку. Перевидання доповнених біобібліографічних покажчиків відомих постатей, приурочене до відповідних тематичних читань, є однією з найважливіших функцій бібліотек.

1. Професор Олександр Алоїзович Яната (1888–1938): повернення із забуття. (Наукова спадщина вченого та її значення для розвитку аграрної і біологічної науки в Україні) / Уклад. В.А. Вергунов, Т.Ф. Дерлеменко; наук. ред. В.А. Вергунов // Бюл. Центр. наук. с.-г. б-ки УААН. — К., 2001. — Вип. 2 (2). — С. 3–78. — [Читання 1].

2. Професор Шиндлер Камілл Гаврилович. До 135-ї річниці з дня народження вченого в галузі землеробської техніки / Наук. ред. В.А. Вергунов // Наук. вісн. Нац. аграр. ун-ту. — К., 2005. — Вип. 80. — Розд.: Історія розвитку землеробської механіки. — С. 3–106. — [Читання 2].

3. Меморіальні наукові читання до 75-річчя від дня народження заслуженого професора Київського національного університету імені Тараса Шевченка Новикова Миколи Миколайовича (22.06.1933–23.12.2007), 26 черв. 2008 р.: зб. матеріалів / Асоц. б-к України, ДНСГБ УААН; уклад. В.А. Вергунов, В.М. Товмаченко;

наук. ред. В.А. Вергунов. — К., 2008. — 90 с.: портр. — [Читання 3].

4. Наукові читання до 80-річчя від дня народження академіка Національної академії наук України Гродзинського Дмитра Михайловича, 24 груд. 2010 р.: зб. матеріалів / Асоц. б-к України, ДНСГБ НААН; уклад. В.А. Вергунов, О.В. Бачкала, В.М. Товмаченко; наук. ред. В.А. Вергунов. — К., 2011. — 56 с.: портр. — [Читання 4].

5. Академік АН УРСР Гродзинський Андрій Михайлович (1926–1988): біобібліогр. покажч. / Асоц. бібліотек України, ДНСГБ НААН; уклад.: М.М. Давиденко, Т.А. Бугасенко, Г.А. Гродзинська, В.П. Грахов; наук. ред. В.А. Вергунов. — К.: 2012. — 204 с.: портр. — (Сер. «Відомі вчені-природознавці та освітяни України» / НААН, ДНСГБ; кн. 5).

6. Большак В. Сім'я агрономів / В. Большак // Зміна. — 1953. — № 9. — С. 13.

7. Головки Е.А. Жизненный и творческий путь А.М. Гродзинского / Е.А. Головки, В.П. Грахов, О.М. Бойко и др.; отв. ред. Н.В. Заименко // Андрей Михайлович Гродзинский. Библиография. — К.: Академперіодика, 2006. — 78 с.

8. Лісневич Л.О. Історичні аспекти агрофітоценології як теоретичної основи рослинництва / Л.О. Лісневич, Н.І. Петренко, Н.В. Лопатіна // Карантин і захист рослин. — 2001. — № 2. — С. 25–28.

9. Гродзинський А.М. Поступление и передвижение некоторых питательных веществ в растениях под влиянием обработки почвы и удобрений: Автореф. дисс. на соискание учен. степени канд. биол. наук / А.М. Гродзинський; Акад. наук УССР, Ин-т ботаники. — К., 1958. — 15 с.

10. Гродзинський А.М. Аллелопатія в житті рослин і їх сообществ : автореф. дисс. на соиск. учен. степени д-ра биол. наук / А.М. Гродзинський // АН УССР, Объед. совет биол. наук. — К., 1965. — 21 с.

11. Гродзинський А.М. Рослинництво майбутнього / А.М. Гродзинський. — К., 1964. — 22 с. — Бібліогр.: с. 22.

12. Гродзинський А.М. Надходження і пересування поживних речовин в рослинах кукурудзи / А.М. Гродзинський // Вісн. с.-г. науки. — 1958. — № 4. — С. 77–78.

13. Гродзинський А.М. Вітаміни у повітрі / А.М. Гродзинський // Колгоспне село. — 1963. — 13 черв.

14. Гродзинський А.М. Гриби рвуть асфальт / А.М. Гродзинський // Колгоспне село. — 1963. — 11 верес.

15. Гродзинський А.М. Осінній сон / А.М. Гродзинський // Колгоспне село. — 1964. — 1 жовтн.

16. Гродзинський А.М. Нітрозний сік життя / А.М. Гродзинський // Колгоспне село. — 1965. — 13 бер.

17. Гродзинський А.М. Пора плодів / А.М. Гродзинський // Сіл. вісті. — 1965. — 3 серп.
18. Гродзинський А.М. Регулятори росту / А.М. Гродзинський // Сіл. вісті. — 1968. — 28 груд.
19. Гродзинський А.М. Калориген / А.М. Гродзинський // Сіл. вісті. — 1975. — 7 серп.
20. Гродзинський А.М. Алелопатія / А.М. Гродзинський // Укр. сільськогосп. енцикл. — К., 1970. — Т. 1. — С. 55.
21. Гродзинський А.М. Біологічний годинник / А.М. Гродзинський // Там само. — С. 121.
22. Гродзинський А.М. Ботанічний сад / А.М. Гродзинський // Там само. — С. 143.
23. Гродзинський А.М. Ріст рослин / А.М. Гродзинський // Там само. — К., 1972. — Т. 3. — С. 105.
24. Гродзинський А.М. Спрямоване виховання рослин / А.М. Гродзинський // Там само. — К., 1972. — Т. 1. — С. 256–257.
25. Гродзинський А.М. Фотоперіодизм / А.М. Гродзинський // Там само. — К., 1972. — Т. 3. — С. 411.
26. Гродзинський А.М. Аллелопатія в житті рослин і їх сообществ: основи хім. взаємодії рослин / А.М. Гродзинський; отв. ред. Д.К. Зеров. — К.: Наук. думка, 1965. — 200 с.
27. Гродзинський А.М. Основи хімічної взаємодії рослин / А.М. Гродзинський. — К.: Наук. думка, 1973. — 205 с.
28. Гродзинський А.М. Аллелопатическое почвоутомление / А.М. Гродзинський, Г.П. Богдан, Э.А. Головка и др. — К.: Наук. думка, 1979. — 247 с.
29. *О фундаментальных* прикладных исследованиях в сельском хозяйстве, проводимых в Академии наук Украинской ССР / А.М. Гродзинський, Г.С. Пономарев, П.С. Мишустина // Наука — сельскохозяйственному производству. — М.: Наука, 1984. — С. 25–32.
30. Гродзинський А.М. Верхове болото / А.М. Гродзинський // Колгоспне село. — 1964. — 11 вер.
31. Гродзинський А.М. Поліпшити луки в нашому районі / А.М. Гродзинський // Ленінський шлях. — Біла Церква. — 1953.
32. *Словарь-справочник* по агрофитоценологии и луговедению / А.М. Гродзинський, Ю.А. Злобин, Б.М. Миркин [и др.]. — К.: Наук. думка, 1991. — 135 с.
33. Гродзинський А.М. История представления о почвоутомлении / А.М. Гродзинський // Аллелопатическое почвоутомление. — К.: Наук. думка, 1979. — С. 6–15.
34. План збирання врожаю і хлібоздачі коженицького колгоспу ім. 9 січня / Ю. Костюченко, В. Ганицький, Л. Веред, А. Гродзинський, Г. Костюченко // Ленінський шлях (Біла Церква). — 1953. — 26 черв.
35. Гродзинський А.М. Геоботанічні та агробіоценологічні проблеми спеціалізації сільськогосподарського виробництва / А.М. Гродзинський // Укр. ботан. журн. — 1980. — Т. 37, № 6. — С. 7.
36. Гродзинський А.М. Результаты комплексных исследований АН УССР и Южного отделения ВАСХ-НИЛ в области сельского хозяйства / А.М. Гродзинський, В.П. Васильев // Сельскохозяйственная наука на современном этапе. — М.: Наука, 1980. — С. 57–66.
37. Гродзинський А.М. От геоботаники — к агроботанике, от биогеоценологии — к агробиоценологии / А.М. Гродзинський // Тез. Всесоюз. совещания по проблемам агробиоценологии. — Ижевск, 1981. — С. 7–10.
38. Андрей Михайлович Гродзинський: биобиблиогр. Указатель / сост.: Э.А. Афонина, Э.А. Головка. — К.: Наук. думка, 1986. — 70 с.
39. Палій В.М. Національна академія наук України. 1918–2008. Персональний склад / В.М. Палій, Ю.О. Храмов. — К.: Фенікс, 2008. — 345 с.

Рекомендував до друку В.І. Мельник

В.А. Вергунов

Государственная научная сельскохозяйственная библиотека НААН Украины, Украина, г. Киев

СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННОЕ ОПЫТНОЕ ДЕЛО
В ТВОРЧЕСКОМ НАСЛЕДИИ АКАДЕМИКА
АН УССР А.М. ГРОДЗИНСКОГО

Методом историко-научного анализа определена значимость вклада академика АН УССР А.М. Гродзинского (1926–1988) в развитие вопросов теории и практики растениеводства и почвоведения.

Ключевые слова: А.М. Гродзинський, сельское хозяйство, сельскохозяйственное опытное дело, аллелопатия, растениеводство, мелиорация, почвоведение, луговое хозяйство, естествознание.

V.A. Vergunov

State Scientific Agricultural Library,
National Academy of Agrarian Sciences of Ukraine,
Ukraine, Kyiv

AGRICULTURAL RESEARCH
AT THE CREATIVE INHERITANCE
OF ACADEMICIAN OF THE ACADEMY
OF SCIENCES OF USSR A.M. GRODZINSKIY

The contribution of academician of the Academy of Sciences of USSR A.M. Grodzinskiy (1926–1988) to the development of theory and practice of plant-grower and soil science is exposed by the method of historical and scientific analysis.

Key words: A.M. Grodzinskiy, agriculture, agricultural research deed, allelopathy, plant-grower, land-reclamation, soil science, grassland farming, natural science.